

Qarabağda sənaye inqilabı

Ekspert rəyi

Qarabağın işğaldan azad edilməsi, Azərbaycanın ərazi bütövlüyünün təmin edilməsi uğrunda Vətən müharibəsi Ali Baş Komandan İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə ordumuzun parlaq qələbəsi ilə başa çatdı. Bundan sonra isə Qarabağ və Şərqi Zəngəzurun bərpası prosesinə başlandı.

Bu gün erməni faşiziminin yerlə bir etdiyi şəhər və kəndlərimizin dirçəldilməsi, bu yerlərdə məskunlaşmanın aparılması üçün Azərbaycanın iqtisadi cəhətdən güclü potensialı var.

İşğaldan azad olunmuş ərazilərin iqtisadiyyatı tarixən çoxsahəli xarakter daşıyıb. Bu torpaqlar Azərbaycanın təbii sərvətlərlə ən zəngin regionlarından biri kimi tanınıb. Neft və qaz ehtiyatları nəzərə alınmadan, respublikamızın faydalı qazıntı ehtiyatlarının 1/3 hissəsindən çoxu Qarabağ və Şərqi Zəngəzur iqtisadi rayonlarının payına düşüb. Bu region, ilk növbədə, qızıl, kvars-qızıl, mis-qızıl-kolcedan, qurğuşun, sink, mineral və termal sular, müxtəlif tikinti materialları ilə zəngin olub.

Yeri gəlmişkən, irimiqyaslı, uzunmüddətli bərpa- inkişaf prosesində öz yurdlarına qayıdacaq insanların həyat və fəaliyyəti üçün ən zəruri şəraitin təmin edilməsi əsas prioritet istiqamətdir. Prezident İlham Əliyevin bu məsələ ilə bağlı sərəncam və fərmanları, konkret tapşırıqları xüsusilə diqqət mərkəzində saxlanılır, su, enerji, yol, səhiyyə kimi insanın həyat və fəaliyyəti

Emin Bağirov,
Riyaziyyat və Mexanika
İnstitutunun böyük elmi işçisi,
mexanika üzrə fəlsəfə doktoru

üçün zəruri olan sahələrin bərpasına ciddi əhəmiyyət verilir. Şübhəsiz ki, bu zaman Dördüncü Sənaye İnqilabının prinsiplərinə böyük qayğı ilə yanaşılır. Məsələn, "Ağıllı kənd" və şəhərlərin kommunal sistemində "Azərişiq" Açıq Səhmdar Cəmiyyəti mütəxəssisləri tərəfindən hazırlanan, bütünlüklə müasir və innovativ texnologiyalara əsaslanan xüsusi təyinatlı uçuş aparatlarından geniş istifadə olunması nəzərdə tutulur. Xatırladım ki, bu aparatlar yeni tipli mühafizəli və izolyasiyalı yüksək gərginlikli xətlərin kompleks və lokal baxış keçirilməsinin, 3D-mobil xəritəçilik sisteminin, məsafədən optik portla elektrik sayğaclarının oxunmasını və mövcud idarəetmə platformasına inteqrasiyasını gerçəkləşdirir.

Bu tip pilotsuz uçuş aparatları sadə foto-video çəkilişləri üçün nəzərdə tutulan dronlardan xeyli fərqlənir. Buna görə də onlar xüsusi təyinatlı texniki uçuş aparatları adlandırılır. Belə kameralar 360 dərəcəlik panorama, infraqırmızı spektrdə və temperatur göstəricilərinin vizuallaşdırılması rejimlərində çəkiliş apara bilir. Bundan əlavə, xüsusi yaxınlaşdırma (zoom) funksiyası 25–30 metr məsafədən kiçik ölçülü zədələnmələrə belə müəyyənləşdirməyə imkan verir.

Kommunikasiya texnologiyalarının ən son uğurlarından istifadə etməklə "ağıllı" kənd və şəhərlərdə tullantıların yığılımı da asanlaşacaq. Belə ki, həmin ərazilərdə avtomatik olaraq tullantıların idarə olunması şirkətlərinə məlumat göndərən və lazım olduqda götürülməsini əvvəlcədən planlaşdırılan qrafikə malik "ağıllı" zibil qutularının qoyulması həmin regionu Azərbaycanın tullantısız, təkrar emal mərkəzinə çevirəcək.

"Ağıllı" kənd və şəhərlərin qurulması, eyni zamanda, iqtisadi inkişafı, innovativ, texnologiya əsaslı investisiya axınına sürətləndirəcək, innovasiya mərkəzləri və texnoparkların təşkilində baza rolunu oynayacaq.

Bütün bunlarla bərabər, həmin konsepsiyaların reallaşdırılması ictimai təhlükəsizliyi də gerçəkləşdirəcək – ərazidə potensial qaynar nöqtələrin müəyyənləşdirilməsi və cinayətlərin baş verməsinin qarşısının alınması üçün real vaxt ərzində cinayət xəritələşdiriləcək. Şübhəsiz ki, burada "Azerspace" peykinin xidmətlərindən də istifadə ediləcək.

vətəndaş-mərkəzli rəqəmsal cəmiyyət, həmçinin rəqəbatqabiliyyətli rəqəmsal iqtisadiyyat quruculuğuna təkən verə bilər. Buna görə də ölkəmizin rəqəmsal transformasiyasının həm milli inkişaf strategiyası, həm də global davamlı inkişaf məqsədləri ilə uzlaşdırılması yönündə tədbirlər həyata keçirilir.

Bu gün işğaldan azad edilən ərazilərimizin bərpa və yenidən qurulması, həmin ərazilərdə iqtisadi inkişafın formalaşması ilə bağlı sistemli və kompleks tədbirlər Dördüncü Sənaye İnqilabının prinsiplərinə uyğun həyata keçirilir. Layihələrin gerçəkləşdirilməsi zamanı müasir iqtisadi və texnoloji innovasiyaların tətbiqi diqqət mərkəzində saxlanılır. Bu isə Qarabağın yaxın gələcəkdə "ağıllı region" kimi dünyada tanınacağına əlverişli şərait yaradır. Bu baxımdan Zəngilan rayonunun Birinci, İkinci və Üçüncü Ağal kəndlərində ilk olaraq "ağıllı kənd" layihəsinin uğurla həyata keçirilməsi mühüm önəm daşıyır.

Xatırladaq ki, inşa edilərək məskunlaşdırılan "ağıllı kənd"də–Ağalıda sakinlərin enerjiyə tələbatı yalnız alternativ enerji mənbələri hesabına ödənilir. Eyni zamanda, texnoloji innovasiyanın tətbiqi istehsal, sosial xidmətlər, "ağıllı kənd təsərrüfatı" və alternativ enerji kimi sahələrin inkişafını sürətləndirir.

Nəhayət, "ağıllı kənddə" texnologiyaların tətbiqi azad edilən ərazilərdə sosial innovasiyaların, startup tipli mikro və kiçik sahibkarlığın əhali arasında geniş yayılmasına şərait yaradır, Qarabağ regionunun dünyanın süni intellekt və təbiət gözəlliyinin vəhdətinə əsaslanan turizm mərkəzinə çevrilməsinə şərtləndirir. Bu fikri bir qədər də konkretləşdirib deyə bilərik ki, "ağıllı" yaşayış sahələrində interaktiv məlumatverici lövhələr quraşdırılmaqla, turizm xidmətləri ilə bağlı mobil tətbiqlər həyata keçirilməklə, tarixi abidələr, keçmiş münafiqənin izləri haqqında məlumat verən robot-bələdçilər hazırlanmaqla Qarabağa xarici turist axınının sürətlənməsi gerçəkləşir.

Vaqif BAYRAMOV, "Xalq qəzeti"

Hazırda dünyada kompüter və telefon əməliyyatı sistemləri nümunəsində rəqəmsal göstərici əlavə edilməklə "Sənaye 4.0" kimi adlandırılan Dördüncü Sənaye İnqilabı yaşanır. Bu inqilabın əsas mahiyyəti bəşəriyyət üçün həyatı daha da asanlaşdırmaq və yaşayış şəraitinin keyfiyyətini yüksəltməkdir. Bununla yanaşı, yeni kvant kompüterlərinin tətbiqi ilə kompüter sistemlərini sürətləndirmək və daha əvvəl mümkün olmayan qədər informasiyanı bir yerdə toplamaqdır. Eyni zamanda, bu inqilabın əsas vəzifələrindən biri də insanların təhsil və dünyagörüşünün artırılması, iqtisadiyyata yeni işçi qüvvəsinin cəlb olunmasıdır. Burada ən maraqlı məqam həm də odur ki, əvvəllər çarəsi tapılmayan xəstəliklərin yeni texnologiyanın tətbiqi ilə aradan qaldırılmasıdır.

Bu gün bağlantı xidmətləri (connectivity), avtomatlaşdırma və süni intellektin geniş tətbiqi ilə davam edən Dördüncü Sənaye İnqilabının çağırışları Azərbaycanda özünü necə büruzə verir? Sualın cavabı ilə bağlı əvvəlcə xatırladaq ki, hələ 2019-cu ilin sonlarında Çindən sürətlə yayılan və genişmiqyaslı ölümlə nəticələnən yeni virus infeksiyası pandemiya çevrildiyi ilk vaxtlardan etibarən Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə ölkəmizdə bu dəhşətli bəlaya qarşı strateji xarakter daşıyan mübarizə şəraitində sosial-iqtisadi layihələrin də icrası davam etdirilib. Eyni zamanda, "Sənaye 4.0"-ün çağırışları diqqət mərkəzində saxlanılıb və buna uyğun siyasət yürüdü. Ən əsası

isə respublikamızda bu sənaye inqilabının çağırışları ilə ayaqlaşma bilmək üçün inteqrativ və dayanıqlı inkişaf mühiti yaradılıb, rəqəmsal təşəbbüslər dəstəklənib.

Bir sözlə, Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə rəqəmsal transformasiya yeni mərhələyə uğurla daxil olub. BMT, Davos İqtisadi Forumunun Dördüncü Sənaye İnqilabı Mərkəzi, Microsoft, CISCO, VISA, Mastercard kimi beynəlxalq təşkilatlar və transmilli korporasiyalar bu təşəbbüsün gerçəkləşməsində Azərbaycan dövləti ilə yaxından əməkdaşlığa başlayıblar.

Mütəxəssislərin fikrincə, Azərbaycanın "ağıllı dövlət" (smart nation) konsepsiyası səmərəli və hesabətli rəqəmsal dövlət,